

[Mose Hansen.]

øget med 50 pct., således at arbejdsproduktiviteten er steget med 100 pct. Det må forventes, at kravet om en stadig større produktion pr. mand og en stadig højere effektivitet bliver et af de midler, som landbruget må tage i brug for i større udstrækning at opnå indkomstlighed med den øvrige befolkning. Et væsentligt skridt i denne retning kan generelt i dag nås ved en bedriftsforenkling med større produktion i de bibeholdte driftsgrene. Samtidig må der finde en specialisering sted af produktionen bedrifterne imellem. Der er mulighed for ad denne vej at opnå væsentligt bedre forhold for landbruget, idet det er muligt ved en effektiv udnyttelse af de tekniske hjælpemidler at opretholde produktionen med omkring $\frac{2}{3}$ af de nuværende helårsarbejdere i landbruget.

Forudsætningen for, at denne omlægning af produktionen i landbruget kan slå igennem, er imidlertid, at der bliver smidigere regler inden for dansk landbrugslovgivning.

Landbruget har i perioden 1948-49 været ude for store økonomiske vanskeligheder, hvis årsager er flere, bl. a. landbrugsvarernes vanskelige afsætningsforhold på grund af subsidiepolitikken i vore aftagerlande.

Disse to forhold, de faldende priser på husdyrprodukterne og afvandringen af arbejdskraft fra landbruget, bevirker, at landbruget, og da især det mindre landbrug, kommer ud for store tilpasningsvanskeligheder, også på grund af at ikke alle mindre landbrug kan gennemføre en effektiv rationalisering. Den generation, som for 10-30 år siden valgte at tjene deres brød som selvstændige husmænd og småbønder, sidder i dag fastlåst på grund af en udvikling teknisk, økonomisk og socialt, som de ikke kunne forudse, da de stod over for valg af erhverv.

Det er problemerne for denne generation af landmænd, den nedsatte landbokommission har haft til undersøgelse og drøftelse. Resultatet af kommissionsbehandlingen foreligger i betænkningen, hvori kommissionen i første omgang kun tager stilling til enkelte af landbrugets problemer, nemlig nedlægning og sammenlægning af landbrugsejendomme samt hovedparcellernes størrelse. I tilknytning til de foreslåede bestemmelser

på dette område indeholder lovforslaget en overgang til et nyt jordboniteringssystem, som har været højst tiltrængt i flere år.

Af kommissionsbetænkningen fremgår det, at kommissionen har været af den opfattelse, at det først og fremmest var afgørende at løse spørgsmålet om nedlægning, om sammenlægning og om tillægsjord ved at foretage en ændring i lovebekendtgørelsen af 1958 om landbrugsejendomme.

Det er min opfattelse, at vel er disse spørgsmåls løsning nødvendig, men som det ser ud i praksis, er en løsning af samdriftsproblemet lige så nødvendig, og dette problem burde have været søgt løst gennem dette lovforslag, idet en smidigere lovgivning på dette område samt et praktisk syn på samdrift af ejendomme — det gælder ikke alene det mindre landbrug — under de i øjeblikket gældende produktions- og beskæftigelsesforhold hurtigere ville give et resultat end nedlægning og sammenlægning af mindre ejendomme. Ved ophævelse af gældende bestemmelser for samdrift opnår man den tilsigtede større effektivitet og rationalisering.

Hvad angår de i lovforslaget foreslåede begrænsninger med hensyn til ejendommens størrelse ved sammenlægning og nedlægning, kan jeg godt se, at lovforslaget indeholder væsentlige forbedringer; men min opfattelse er den, at § 25, selv med den udvidede adgang, som paragraffens stk. 2 og 3 indeholder, medfører en for stærk begrænsning i den enkelte landmands dispositionsret over hans jord og ejendom. Der står i landbokommissionens betænkning af 1960 side 25,

„at der bør gives frihed for en ret til adgang til nedlægning af mindre landbrug.“

Denne frihed synes dog noget begrænset, når der efter lovforslaget kun kan ske sammenlægning op til 12-17 ha efter jordens bonitet og grænsen for nedlægning er sat til 5-7 ha. Dog kan landbrug jo suppleres op til over de 12-17 ha, hvis landbrugsministeren giver sit samtykke og ikke særlige forhold taler imod.

Jeg og mit parti mener, at disse grænser i mange tilfælde kan blive en hindring for en naturlig udvikling, og vi havde derfor gerne set, at der ikke blev sat nogen grænse eller i hvert fald en grænse, som lå højere,